

Hans Magnus
Encensberger

UMETNICI
PREŽIVLJAVANJA

99 KNJIŽEVNIH VINJETA
IZ XX VEKA

Prevele s nemačkog
Mirjana V. Popović i Maja Anastasijević

■ Laguna ■

Naslov originala

Hans Magnus Enzensberger

ÜBERLEBENSKÜNSTLER

99 literarische Vignetten aus dem 20. Jahrhundert

Copyright © Suhrkamp Verlag Berlin 2018.

Translation copyright © za srpsko izdanje 2020, LAGUNA

Kupovinom knjige sa FSC oznakom pomažete razvoj projekta
odgovornog korišćenja šumskih resursa širom sveta.

NC-COC-016937, NC-CW-016937, FSC-C007782

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

**UMETNICI
PREŽIVLJAVANJA**

Sadržaj

Namera, reklamacije i isključenje odgovornosti 11

Umetnici preživljavanja po redosledu godina rođenja

I	Knut Hamsun (1859–1952)	15
II	Gerhart Hauptman (1862–1946)	19
III	Gabrijele D’Anuncio (1863–1938)	21
IV	Rikarda Huh (1864–1947).	24
V	Aleksander fon Glajhen-Rusvurm (1865–1947) .	27
VI	Maksim Gorki (1868–1936).	30
VII	Andre Žid (1869–1951)	33
VIII	Ivan Bunjin (1870–1953)	35
IX	Anete Kolb (1870–1967).	38
X	Kolet (1873–1954)	41
XI	Gertruda Stajin (1874–1946).	43
XII	Rudolf Borhart (1877–1945)	46
XIII	Alfred Deblin (1878–1957)	49
XIV	Robert Muzil (1880–1942)	52
XV	P. G. Vudhaus (1881–1975).	55

XVI	Lu Sun (1881–1936)	58
XVII	Jaroslav Hašek (1883–1923).	61
XVIII	Lion Fojhtvanger (1884–1958)	64
XIX	Ezra Paund (1885–1972).	67
XX	Gotfrid Ben (1886–1956)	71
XXI	Herman Broh (1886–1951)	75
XXII	Tomas Edvard Lorens (1888–1935)	77
XXIII	Fernando Pessoa (1888–1935)	81
XXIV	Franc Jung (1888–1963)	84
XXV	Ana Ahmatova (1889–1966)	87
XXVI	Žan Kokto (1889–1963)	90
XXVII	Franc Verfel (1890–1945)	93
XXVIII	Boris Pasternak (1890–1960)	96
XXIX	Johanes R. Beher (1891–1958)	100
XXX	Henri Miler (1891–1980)	103
XXXI	Ilja Erenburg (1891–1967).	106
XXXII	Neli Zaks (1891–1970).	108
XXXIII	Mihail Bulgakov (1891–1940).	112
XXXIV	Ivo Andrić (1892–1975)	115
XXXV	Sesar Valjeho (1892–1938)	118
XXXVI	Konstantin Paustovski (1892–1968)	121
XXXVII	Hans Falada (1893–1947)	123
XXXVIII	Luj-Ferdinand Selin (1894–1961)	127
XXXIX	Julijan Tuvim (1894–1953)	130
XL	Ernst Jinger (1895–1998)	133
XLI	Andre Breton (1896–1966)	137
XLII	Hajmito fon Doderer (1896–1966).	139
XLIII	Karl Cukmajer (1896–1977).	143
XLIV	Kurcio Malaparte (1898–1957)	147

XLV	Bertolt Breht (1898–1956)	150
XLVI	Gustav Regler (1898–1963)	154
XLVII	Nadežda Mandeljštam (1899–1980)	157
XLVIII	Erih Kestner (1899–1974)	160
XLIX	Ana Zegers (1900–1983)	164
L	Ernst Glezer (1902–1963)	167
LI	Isak Baševiš Singer (1902–1991)	170
LII	Hans Zal (1902–1993)	173
LIII	Rejmon Keno (1903–1976)	176
LIV	Pablo Neruda (1904–1973)	180
LV	Vitold Gombrovič (1904–1969)	185
LVI	Kristofer Išervud (1904–1986)	188
LVII	Erhart Kestner (1904–1974)	191
LVIII	Vasilij Grosman (1905–1964)	194
LIX	Irmgard Kojn (1905–1982)	198
LX	Manes Šperber (1905–1984)	202
LXI	Žan-Pol Sartr (1905–1980)	205
LXII	Elijas Kaneti (1905–1994)	209
LXIII	Volfgang Kepen (1906–1996)	212
LXIV	Ginter Ajh (1907–1972)	216
LXV	Alberto Moravija (1907–1990)	219
LXVI	Erik Ambler (1909–1998)	221
LXVII	Huan Karlos Oneti (1909–1994)	223
LXVIII	Ežen Jonesko (1909–1994)	226
LXIX	Georg Glazer (1910–1995)	230
LXX	Žan Žene (1910–1986)	233
LXXI	Albreht Fabri (1911–1998)	236
LXXII	Česlav Miloš (1911–2004)	239
LXXIII	Emil Mišel Sioran (1911–1995)	242

LXXIV	Nagib Mahfuz (1911–2006)	244
LXXV	Orhan Veli Kanik (1914–1950)	247
LXXVI	Alfred Andersš (1914–1980)	250
LXXVII	Oktavio Paz (1914–1998)	253
LXXVIII	Hans Bauman (1914–1988)	256
LXXIX	Štefan Hermlin (1915–1997)	259
LXXX	Artur Miler (1915–2005)	262
LXXXI	Peter Vajs (1916–1982)	265
LXXXII	Wolfgang Hildeshajmer (1916–1991)	268
LXXXIII	Kamilo Hose Sela (1916–2002)	270
LXXXIV	Ilze Ajhinger (1921–2016)	272
LXXXV	Džozef Heler (1923–1999)	275
LXXXVI	Abe Kobo (1924–1993)	278
LXXXVII	Jehuda Amihaj (1924–2000)	281
LXXXVIII	Džejms Boldvin (1924–1987)	285
LXXXIX	Jozef Škvorecki (1924–2012)	288
XC	Ingeborg Bahman (1926–1973)	291
XCI	Gabrijel Garsija Marques (1927–2014)	294
XCII	Hari Muliš (1927–2010)	297
XCIII	Veijo Meri (1928–2015)	300
XCIV	Imre Kertes (1929–2016)	302
XCV	Hajner Miler (1929–1995)	305
XCVI	Rišard Kapuščinjski (1932–2007)	308
XCVII	Danilo Kiš (1935–1989)	311
XCVIII	Josif Brodski (1940–1996)	314
XCIX	Ismail Kadare (1936–)	318
	<i>Zahvalnost</i>	323
	<i>O autoru.</i>	325

Namera, reklamacije i isključenje odgovornosti

Dvadeseti vek je bio doba kada je kulminirao broj književnika koji su preživeli državni teror i čistke, praćene svim mogućim moralnim i političkim ambivalencijama. Kako se to odvijalo? Da li su bili isuviše nepokolebljivi da bi kapitulirali pred silom? Da li su opstanak dugovali ličnoj dalekovidosti ili inteligenciji, svojim vezama ili taktičkom umeću? Da li su to bili srećni slučajevi koji su se graničili sa čudom, zahvaljujući kojima su izbegli logor i smrt, ili su bile posredi strategije od ulizivanja do kamuflaže?

Ko bi to jasno mogao da razluči! Potomstvo olako poseže za etiketama kao što su *kukavica*, *parazit*, *pozadinska kukavica* ili *oportunist*. Drugima se iskazuje divljenje za čvrstinu karaktera.

Ovde zaslužuje da bude pomenuta druga taktika. Dok je jedne štitila međunarodna slava, drugi su odabrali diskreciju i izolaciju. Veliki broj je uspeo da emigrira, ali je egzil bio koban za mnoge. Jozef Rot je nekoliko dana pre smrti rekao da mu je bliska ideja samoubistva. Ali to bi bio greh. Stoga je odlučio da se opije do smrti.

Egon Fridel je među prvima izvršio samoubistvo. Narednih godina su njegovim stopama krenuli Kurt Tuholski, Ernst

Toler, Valter Hazenklever, Ernst Vajs, Valter Benjamin, Štefan Cvajg i mnogi drugi, čija imena više niko ne pominje. Neke su posle nekoliko decenija sustigle kasne posledice traume koja ih je obeležila. Klaus Man, Žan Ameri, Artur Kestler, Primo Levi, Šandor Maraj, Sadek Hedajat i Paul Celan – to su samo neka imena onih koji više nisu želeli da žive.

Daleko je duži spisak onih koji su sve prebrodili. Njihov stav se ne može svesti na jedan zajednički imenitelj. Šta je zajedničko dobrom vojniku Švejk u i beskrupuloznom oportunisti? Po čemu se običan dezertar razlikuje od intelektualca koji je prezimio u nekoj pisarnici? I šta odlikuje književnika u odnosu na druge preživle? Da li su duboka vera u „vokaciju“ i talenat doprineli da ne propadnu? „Ali upravo je stvar u tome“, konstatuje Gombrovič u svom dnevniku, „što književnici ni po koju cenu ne žele da prestanu da budu književnici; bili su spremni na najveće herojske žrtve samo da bi nastavili da pišu.“ Možda su imali sasvim drugačije, svakodnevne, banalne motive? Jasni slučajevi pružaju najmanje povoda za razmišljanje. Verovatno većina autora nikada nije ispalila nijedan hitac. Nijedan od njih nije pao na frontu niti je ubijen u koncentracionom logoru.

Sve je to bilo davno, reći će mlađi. Stvarno? Da li su prilagođavanje, srećne slučajnosti, kompromisi i dvosmislene odluke izašli iz mode? Zar se iz toga ne može ništa naučiti? „Stižu okrutniji dani“ – to je najavila Ingeborg Bahman 1958. u pesmi *Odgođeno vreme*. Ukoliko se ispostavi da je u pravu, to bi mogao biti koristan trening u umetnosti preživljavanja.

Pitanje: Zašto ne govorim o kompozitorima, glumcima, likovnim umetnicima? Zašto samo o književnicima?

Odgovor: Zato što mi je taj milje koliko-toliko poznat.

Pitanje: Zašto među vašim preživelim ima toliko Jevreja?

Odgovor: Zato što su vodili život koji je bio opasniji od života drugih i što su pripadali narodu koji svoj opstanak u rasejanju može zahvaliti knjizi. Posledice samosakaćenja nemačke inteligencije zasnovane na antisemitizmu osećaju se

dan-danas. I to objašnjava veliki broj jevrejskih književnika o kojima će ovde biti govora.

A zašto se ne pominju ličnosti kao Hans Šverte, Hans Robert Jaus ili Paul de Man?

Odgovor: Takvi ljudi su doduše znali da prežive, ali su daleko od umetnika. Zato se ovde ne pominju.

Pitanje: Jedna polovina čovečanstva ima prevagu kod vas. Gde su žene? One su na vašem popisu u manjini.

Odgovor: To ne mogu da popravim. Molim vas da se obratite patrijarhatu.

Pitanje: A zašto nisu srazmerno zastupljeni svi delovi sveta, sve religije i sve boje kože?

Odgovor: Jer ne želim da učestvujem u takvom vidu rutinskog popisivanja. Književnost nije olimpijada i ne postoji tabela medalja.

Moj plan inače zahteva ja-formu pripovedanja. „Ja“ je samo prvo lice jednine koje ne voli da mu se zabrani da govori. Ko nije istoričar ne mora da proizvede udžbenik niti da iznosi neoborive dokaze. On se može držati subjektivnog pripovedačkog tona i subjektivnog izbora primera.

Potomak koji nije bio izložen takvim situacijama i iskušenjima ionako nema prava na moralni sud. On samo može pokušati da bude pravedan. Ali ne može da polaže pravo na neutralnost. Što je istorijsko zlo veće, to manje zlo izgleda primamljivije, a što su opasnije okolnosti, to će onaj ko ih brani u većoj meri isticati olakšavajuće okolnosti kao argument. Sklonosti i gađenje, divljenje i odbojnost – neminovno je da takva osećanja prožmu opis.

Ugled i uspeh su značajni samo kao indicija. Potomstvo se ne obazire na počasti; ono radi šta hoće. Ne samo autori nego i njihova dela visoko se cene ili zaboravljaju zauvek. A možda će jednom biti ponovo otkriveni. Nobelova nagrada za književnost se doduše pominje, ali nije garancija, već samo anegdota.

Reč vinjeta potiče iz francuskog. *Vigne* znači loza. Od toga je nastao deminutiv. Najpre je označavala sortu grožđa, a kasnije nalepnicu na boci vina. Kasnije je u štamparstvu služila kao naziv za ukrase na margini. Vinjetom se označava i vrsta portreta koja je bila posebno omiljena u XIX veku. Po ondašnjoj modi voljeni su prikazivani na ovalnim minijaturnim slikama koje su se često nosile kao privezak oko vrata i bile suvenir ili talisman. Kod takvih vinjeta rub slike se rasplinjava i nestaje u pozadini.

Postoje i fotografske vinjete. Pravile su se uz pomoć maski ispred objektiva kamere u nameri da se smanji, zamuti ili potpuno ukloni određeni deo snimka. Osvetljavanjem negativa u laboratoriji moguće su i druge manipulacije.

Vinjete su često štampane na portretima i poštanskim kartama, a mogle su se spojiti u grupnu sliku. Slične vinjete viđaju se u kolumbarijumima, posebno u Italiji, gde na grobljima i dalje živi paganski kult mrtvih.

Knut Hamsun

(1859–1952)

Na početku bih odmah da priznam. Pre mnogo godina sam kupio fetiš za sitan novac. To je kartica čiji je pošiljalac „Hamsun, Nerholm“, na kojoj je kao datum naveden avgust 1929. Autor s kineskom učtivošću odgovara obožavaocu Bernhardu Kelermanu iz Nemačke. Ovaj pripovedač je pre Prvog svetskog rata napisao *Tunel*, futuristički roman koji je u svoje vreme izazvao senzaciju. Na požutelom kartonu je pisalo: „Primite moju srdačnu i kolegijalnu zahvalnost i najlepše pozdrave. Knut Hamsun.“

Čemu sve to? Sačuvao sam ovaj autograf u svom primerku *Sulta*, izvornoj verziji koja nije osakaćena bezbrojnim doštampavanjem, ublažavanjem i pravopisnim reformama, inače meni najomiljenijeg od svih Hamsunovih dela. Ono je 1890. moralo da bude objavljeno kod jednog starog danskog izdavača jer u Norveškoj niko nije hteo da štampa roman pod naslovom *Glad*. Publikacija je odjeknula kao bomba, ali ne u gradu u kome se odigrava priča, u Kristijaniji, današnjem Oslu, nego širom Evrope.

Već prvih nekoliko strana govori mnogo o pripovedaču: „Bio sam jak kao div i mogao sam dići čitava kola na svojim

ramenima. Obuzelo me je tanano, neobično raspoloženje, osećanje čiste ravnodušnosti... Potražih jednu klupu samo za sebe i pohlepo počeh da odgrizam komade hrane. Kako mi je to prijalo; već dugo nisam uživao u tako bogatom obroku, i malo-pomalo me obuze isti krepki mir koji osećamo posle dugog plača.“

Odmah pred sobom vidimo celog Hamsuna. Ovaj odlomak naglašava njegov paganski ponos, njegovu tvrdoglavost, njegovu osvetoljubivost, karakteristike koje podsećaju na „teške skalde“ islandskih saga iz XIII veka, ali istovremeno pokazuju izrazito modernu senzibilnost sa svim ćudljivostima i opsesijama. Psihologija je to u ono vreme, u doba *fin de siècle*, nazivala neurastenijom i histerijom, a danas bi dijagnoza glasila drugačije, ali bi bila jednako nemoćna. Ovde ne pravimo vodič za romane. Reč je o tome kako je Hamsun preživio. Šta se događalo tokom uspona, pada i vaskrsa ovog jedrilicara koji je oplovio svet, skitnice, nobelovca i veleizdajnika. Za to se moramo pozabaviti pričom o političkom razdoru između njega i njegove zemlje. Ona se ne može iscrpiti na nekoliko strana.

Ko želi tačno da zna moraće da pročeslja debelu knjigu od šesto strana: *Suđenje Hamsunu* Torkilda Hansena koja naravno nije objavljena u Oslu, nego u Kopenhagenu. (Postoji i prevod na nemački.) Poslednjeg dana rata je u najvećem norveškom listu *Aftenposten* na prvoj strani objavljen nekrolog Hitleru: „Povodom njegove smrti mu se klanjamo mi, njegove odane pristalice“. U potpisu: Knut Hamsun.

Znao je da će ovom izjavom navući mržnju ne samo svojih zemljaka. Kompromitovao se i kod svojih obožavalaca u inostranstvu. Bila je to provokacija ravna ličnoj sabotaži. Verovatno je mislio da svi pacovi napuštaju brod koji tone – ali ja ne! Bio je to čisti prkos. Nije imao ni trideset kada je navodno rekao: „Biću što je moguće više agresivan, destruktivan.“

Pritom nikada nije voleo Hitlera. Istina, pohvalio ga je 1943. kada ga je na novinarskom kongresu u Beču nazvao krstašem

koji će „baciti Englesku na kolena“. Iz tog razloga ga je Hitler pozvao u posetu Oberzalcburgu. Čak je ustvrdio da njegov život na neki način nalikuje Hamsunovom. Razgovor se međutim posle tri četvrt časa završio žestokom svađom. Hitler ju je prekinuo i napustio prostoriju kada mu se Hamsun požalio na brutalni okupacioni režim i državnog komesara Trećeg rajha, izvesnog Terbovena, i zahtevao njegovu smenu. Taj ne želi Norvešku, već protektorat. „A onda pogubljenja. Nećemo više!“ Firer je navodno besneo.

I tako je ovaj čovek i dalje bio rastrzan između ljubavi prema Norveškoj i mržnje prema samodopadljivosti njenih stanovnika.

Starac je posle rata prihvatio posledice – nekoliko nedelja kućnog pritvora kome se podsmevao, dve godine u staračkom domu i mučno psihijatrijsko ispitivanje njegove uračunljivosti. Dijagnoza „snažne nagonske prirode“ i „trajno oslabljene duševne sposobnosti“ omogućila je vrhovnom tužiocu da obustavi krivični postupak protiv Hamsuna. Građanski sud u Grimstadu osudio ga je decembra 1947. na visoku novčanu kaznu zbog štete koju je izjavama u štampi naneo svojoj zemlji. Njegov nekrolog Hitleru je bio otežavajuća okolnost. Osporavao je da je pristupio Nacionalnom savezu, norveškoj stranci koja je gajila simpatije prema Hitleru. Kasnije se ispostavilo da je na suđenju kao dokaz korišćena falsifikovana fotografija. Neprijatelji su mu na rever montirali kvislinšku značku sunčanog krsta. Na kraju se sve završilo novčanom kaznom koja je uništila Hamsuna. Kada je otpušten, osamdesetosmogodišnji pisac je bio dezorijentisan, izmršavio i skoro gluv.

Međutim, poslednjom knjigom *Po zaraslim stazama* se na sto strana osvetio svima koji su mu se zamerili. Izdavačka kuća, spasena svojevremeno njegovim knjigama, odbila je da je objavi. Mali švajcarski izdavač *Eks libris* je probio blokadu i zaključio prvi ugovor sa izopštenim. Posle toga su i Norvežani morali da progutaju gorku pilulu. U Hamsunovom obračunu nije bilo izliva besa. Mnogi odlomci zvuče gotovo idilično.

Mladi bi njegov stav nazvali *kul*. Raskrinkao je psihijatra koji ga je pregledao, pravosuđe kao i izdavača koji je na njemu zaradio mnogo novca. Tako je bolesni, nemoćni Hamsun na kraju ležerno odneo pobjedu nad svojim protivnicima.

Norvežani su ga rehabilitovali 2009, verovatno na podsticaj kraljevske porodice. Po njemu su nazivali ulice, podignuto mu je nekoliko spomenika i ponovo su mu objavljivali knjige. Izdavač koji je ostavio Hamsuna na cedilu kada je ovaj zavisio od njega potrudio se i objavio istorijsko-kritičko izdanje sabranih dela. Njegovim zemljacima nije preostalo ništa drugo nego da budu ponosni na Hamsuna.

II

Gerhart Hauptman

(1862–1946)

Svi koji su imali veze sa ovim mladićem iz Donje Šleske morali su da se pripreme na to da imaju posla sa genijem. U školi je bio ponavljač jer mu se nije svidelo muštranje. Gerhart Hauptman je stvorio bratstvo bez krutih okovratnika i kravata, u kome vlada slobodna ljubav. Njegovo geslo je glasilo: povratak prirodi. Razmišljao je da se iseli. Pozorište mu je bilo jedino прибежиšte u Vroclavu. Šegrtovanje na imanju iziskivalo je previše napora. Prekinuo ga je jer je, kako se tada govorilo, bio bolestan od pluća. Iz umetničke škole je izbačen zbog lošeg vladanja i lenjosti. Tajno se verio sa ćerkom bogatog trgovca koja ga je izdržavala. Nije završio studije na univerzitetu. Uz njenu pomoć otisnuo se u Rim da bi se okušao kao vajar. Nije uspeo i razočaran se vratio u Nemačku. Oprostio se od akademskog sveta, preselio u Krkonoše, razveo i ponovo oženio.

Imao je neobične sklonosti. Zanimala ga je „nacistička eugenika“. Kasnije je prvi roman napisao o putujućem propovedniku koji je trebalo da nasledi Hrista i klanjao se kultu boga Sunca. Imao je neobične sklonosti.

Tek je kao dramski pisac pokazao zube. Na premijeri je njegov komad *Pre svitanja* ocenjen kao skandalozan, ali mu

cenzura i pored povremenih zabrana nije mogla ništa. Prilepili su mu etiketu naturaliste i ta reputacija je sa *Dabrovim krznom* i *Tkačima* poprimila legendarne razmere. Stekao je svetsku slavu, ugled od koga se nikada nije oporavio. S novim vekom usledile su počasti. Nagrade, počasni doktorati, 1912. Nobelova nagrada. Obuzeo ga je Geteov sindrom. Suština je u tome da je nemačkom duhu izgleda uvek potreban Geteov zamenik, ako ni zbog čega drugog, ono da bi u inostranstvu imao dostojnog predstavnika. Čak ni Tomas Man nije mogao potpuno da obavi ovaj zadatak. Iz ljubomore se u *Čarobnom bregu* podsmevao Hauptmanu u liku Minhera Peperkorna. Da li je zaista istina da su piscu 1921. ponudili funkciju državnog kancelara? Teško je poverovati u to. O njemu je Albert Erenštajn rekao: „Večno klasično ga je odvušlo na dno. Titan se pretvorio u uvaženu zadnjicu.“ Činilo se da se njegova uzvišena glava izdiže iznad sveg taloga.

Ali s godinama su tiraži prodatih knjiga počeli da padaju. Vodio je preskup život. Okrenuo se neoromantici, filmu i romanima-feljtonima. Leti se povlačio u manastir na ostrvu Hidenzeu. Uvek je kraj sebe želeo da ima jednog Ekermana, čoveka od poverenja koji bi mu bio sekretar. Prvo je Elizabet Jungman igrala ovu ulogu, a kasnije Erhart Kestner.

Gerhart Hauptman je preživeo nemačke diktature bez ogrebotine. Za osamdeseti rođendan uručena su mu sabrana dela u sedamnaest tomova. Nacionalsocijalisti su ga ostavili na miru jer ga je Hitler smatrao važnim. Ni NDR nije imala ništa protiv njega. Kada je umro, Vilhelm Pik i Johanes R. Beher su držali govor na komemoraciji. Njegov nadgrobni spomenik, na kome je ispisano samo njegovo ime, nalazi se na Hidenzeu.

III

Gabrijele D'Anuncio

(1863–1938)

U italijanskoj komediji del arte svaki lik ima karakternu osobinu koja je predmet podsmeha. U toj maskaradi postoje Arlekin, Pantalón, Bajaco i u prvom redu Kapetan, otelotvorenje muškarčine i ratnog heroja.

Gabrijele D'Anuncio je prevazišao ovu tradiciju. Uspeo je ne samo da predstavi jedan tip već da u sebi objedini celu galeriju karikatura: figuru tipičnog Italijana, pesnika, ženskaroša, stručnjaka za reklame, dendija, tobožnjeg revolucionara i fašiste. Od tog značajnog dostignuća čoveku zastaje smeh u grlu. Misterija je kako je ovaj omaleni, ružni maneken uspeo da se uzdigne do evropskog velikana!

Bio je sin zemljoposjednika koji se izvorno zvao Frančesko Rapanjeta („repica“). Usvojio ga je bogati ujak po imenu D'Anuncio. Tako je imenu mogao da doda ovo prezime veličanstvenog zvuka i izbriše Rapanjeta, repicu.

Devedesetih godina XIX veka Gabrijele D'Anuncio se okrenuo pisanju romana. Zbog velikih dugova, kao posledice rasipničkog načina života, pobjegao je 1910. od poverilaca u „dobrovoljni egzil“ u Francusku. Ne jednom je i kasnije bio